

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการเสนอสรุปผลของการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนอภิปรายและเสนอแนะตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินการวิจัยโดยย่อดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการจัดวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

3-1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาเลือกเสรีในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 158 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว โดยมีผู้บริหารจำนวน 316 คน ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรีจำนวน 790 คน หัวหน้าฝ่ายแนะแนวจำนวน 158 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 1,264 คน

3-2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแยกเป็น 3 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว เพื่อสอบถามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดวิชาเลือกเสรี ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และปลายเปิด (Open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

✓ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและส่งคืนโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยติดตามรวบรวมแบบสอบถามโดยตนเองด้วย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น จำนวน 1,264 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 1,014 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.22

13) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาหาค่าร้อยละเป็นรายข้อ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจิตวิทยาเลือกเสรีในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรสังกัดกรมสามัญศึกษา ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจิตวิทยาเลือกเสรีในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรสังกัดกรมสามัญศึกษา ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.1 ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ราชการ ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5-10 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจิตวิทยาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533
 - 1.2 ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ราชการตั้งแต่ 11-15 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี สาเหตุที่สอนเพราะตรงตามวิชาเอกที่ศึกษามารับผิดชอบคาบการสอนวิชาเลือกเสรี

น้อยกว่า 12 คาบต่อสัปดาห์ หน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอนส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างาน หัวหน้าระดับ เคยรับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเลือก เสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

1.3 หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการระหว่าง 11-15 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี หัวหน้าฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวในปีการศึกษา 2533 จำนวน 10-15 คาบ โดยปฏิบัติหน้าที่ที่แนะแนวทั่วไปในปีการศึกษา 2533 จำนวน 10-15 คาบ และรับผิดชอบงานอื่น ๆ ด้วย คือ สอน หัวหน้าฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

1.4 สภาพโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนใหญ่ มีขนาดใหญ่ และตั้งอยู่ในเมือง/ในเขตเทศบาล

2. สภาพการจัดวิชาเลือกเสรี ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัด กรมสามัญศึกษา

2.1 การเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี

การกำหนดนโยบาย โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดนโยบายโดยยึดหลักการ ความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ

การวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการวางแผน คือ ศึกษา สำนวณ ความถนัด ความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียน

การจัดกลุ่มการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการให้นักเรียนเลือกเรียน ตามรายวิชาที่โรงเรียนเปิด และครูมีส่วนร่วมในการจัดกลุ่มการเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน

การจัดครูเข้าสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดตามความถนัด
ความสามารถ โดยครูมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าสอน ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้า
สอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ คือ เสนอแนะแนวทางในการจัดครูเข้าสอน

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการ
โดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร แนวการสอน แผนการสอน และจัดประชุมอบรมให้ความรู้ใน
การจัดทำแนวการสอน แผนการสอน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมคือ จัดทำแนวการสอน
แผนการสอนรายวิชาที่ตัวเองสอน

การจัดเตรียมสื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน ด้านการจัด
เตรียมสื่อการสอนโรงเรียนส่วนใหญ่ จัดหา วัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครู และส่งเสริมให้ครูหาความรู้
เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการสอน ส่วนครูผู้สอนจัดทำสื่อการสอนขึ้นใช้เอง และจัดทำสื่อการสอน
ร่วมกับครูในหมวดวิชา การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียน
ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานของโรงเรียน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีบุคลากร
รับผิดชอบแนะแนวโดยตรงและครูผู้สอนมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วมจัดเตรียมบริการแนะแนว
ของครูผู้สอน คือ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนในวิชาที่ตนเองสอน ส่วนฝ่าย
แนะแนวส่วนใหญ่จัดทำแบบสอบถามนักเรียน จัดเตรียมแบบฟอร์มระเบียบสนทนากับนักเรียน จัด
เตรียมเอกสาร และป้ายสนทนา เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียน ติดต่อ
หน่วยราชการ และเอกชนเพื่อหาทุนสงเคราะห์ หรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน จัดทำแบบ
สอบถามเกี่ยวกับผลการเรียนวิชาเลือกเสรีของนักเรียน และกำหนดแผนการประเมินผลการจัด
บริการแนะแนวปลายปีการศึกษา นอกจากนี้ฝ่ายแนะแนวได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ
แนะแนวของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครูแนะแนวและบุคลากรผู้ที่ได้รับมอบหมาย

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้หมวด
วิชาต่าง ๆ จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำข้อสอบ จัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับ
การวัดผลและประเมินผลการเรียน จัดทำคู่มือการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครู และแต่งตั้ง
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล ซึ่งครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมประเมินผล
หลักสูตร ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตรของครูผู้สอนส่วนใหญ่ คือ

ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาที่ตนเองสอน และศึกษาทำความเข้าใจตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร

2.2 การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี

การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ แล้วรู้จักคิด รู้จักทำ ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก และส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ สำหรับวิชาเลือกเสรีที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนในปีการศึกษา 2533 คือ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และวิธีสอนที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้คือ สอนแบบบรรยาย

การใช้สถานที่ที่ใช้สอน ปฏิบัติการและฝึกงานของนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมการใช้สื่อการสอนโดยให้ครูเข้าประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้สื่อการสอนแก่ครู สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบทเรียน ความเหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของนักเรียน สำหรับการที่ใช้สถานที่ที่ใช้สอนปฏิบัติการและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้ใช้สถานที่ภายในโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้อาคาร ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงานของโรงเรียน หรือที่ดินในบริเวณโรงเรียน ใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระบ้าง

การวัดผลและประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดเอกสารคู่มือการวัดผลและประเมินผลให้ครูได้ศึกษาและให้คำปรึกษาและแนะนำครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการวัดผลและประเมินผล คือ มีการวัดผลระหว่างเรียน มีการวัดผลหลังเรียน และใช้วิธีการวัดหลาย ๆ วิธี สำหรับการกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่ กำหนดสิ่งที่ต้องการวัดผลและประเมินผล คือ ความรู้ความเข้าใจ วิธีการ กระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเจตคติและลักษณะนิสัยในการทำงาน

ด้านการจัดบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนว คือ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน ผู้บริหาร คณะกรรมการแนะแนว และหัวหน้าหมวดวิชา วิธีการที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้บริการแนะแนวเกี่ยวกับวิชาเลือกเสรีได้แก่ ให้คำแนะนำแก่นักเรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกเสรี แนะนำให้นักเรียนสำรวจตัวเอง ให้รู้จัก

ตนเอง รู้จักคุณค่าของตนเอง การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ ใช้วิธีการ ใช้แบบสอบถามนักเรียน จัดทำระเบียบสะสม และสัมภาษณ์นักเรียน ด้านการจัดบริการ สนเทศ ประเภทของบริการสนเทศส่วนใหญ่ที่จัด คือ จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบ/สัปดาห์ และ จัดป้ายสนเทศให้ข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพต่าง ๆ แก่นักเรียน การจัดบริการให้ คำปรึกษาส่วนใหญ่ให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายกลุ่ม การให้บริการแก่นักเรียนเพื่อให้ได้รับ ประสพการณ์ทางการศึกษาและอาชีพ บริการส่วนใหญ่ที่จัดคือ แจกเอกสารแนะแนว นักเรียน จัดประชุมชี้แจงนักเรียนและเชิญผู้ประกอบการ/ผู้ประกอบการอาชีพอิสระมาบรรยาย ประสพการณ์เกี่ยวกับอาชีพให้นักเรียนฟัง การจัดบริการแนะแนวให้รู้จักสิ่งแวดล้อม สภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม ลักษณะการจัดส่วนใหญ่คือ จัดเอกสารแนะแนวนักเรียนให้ศึกษา ได้ตลอดเวลา และเชิญวิทยากรมาพูดให้นักเรียนฟัง สำหรับการจัดบริการติดตามผลนักเรียนที่ เรียนวิชาเลือกเสรี ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามนักเรียนและศึกษาจากเอกสารรายงานผลการเรียน ของนักเรียน

ด้านการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากรในการ นิเทศและติดตามผล ประกอบด้วยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา ผู้บริหาร และ คณะกรรมการวิชาการ วิธีการที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ การจัดประชุมครูทั้งโรงเรียน การประชุมครู กลุ่มย่อย ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูเพิ่มพูนความรู้และ ประสิทธิภาพในการสอน สำหรับการนิเทศและติดตามผลของครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการ หมวดวิชา ประชุมครู ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ และสอบถามบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสอบถามครูผู้สอน สอบถามหัวหน้าหมวดวิชา และสอบถามนักเรียน สำหรับครูผู้สอน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการ สอบถามครูผู้สอน สอบถามนักเรียน และสอบถามผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ส่วน ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากรผู้มีส่วน ในการติดตามประเมินผลการจัดบริการ บริการแนะแนวประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการแนะแนวของ โรงเรียน และครูผู้สอนวิชาเลือกเสรี การติดตามประเมินผลส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามบุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้อง

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการติดตามประเมินผลโดยใช้วิธีการ สังเกตการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบ การสอบถาม บุคลากรที่เกี่ยวข้องและซักถามนักเรียน และครูผู้สอน โดยกำหนดให้มีบุคลากรผู้มีส่วนร่วมส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอน สำหรับการติดตามประเมินผล การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรีของครูผู้สอนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการหมวดวิชาจัดประชุมครู การติดตาม ผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และศึกษาข้อมูลจากรายงานการประเมินผลการติดตามผลการจัดบริการแนะแนว และการประเมินผล การจัดวิชาเลือกเสรีของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการประเมินผล การติดตามผลการจัดวิชาเลือกเสรี และประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี

3. ปัญหาการจัดวิชาเลือกเสรี ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา

3.1 ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี

การจัดกลุ่มการเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอและวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า ครูไม่มีประสบการณ์ในการจัดกลุ่มการเรียน นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกวิชาเรียนและขาดวัสดุอุปกรณ์ใช้ในการผลิตเอกสาร

การจัดครูเข้าสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนและแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบได้แก่ โรงเรียนไม่ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครูในเรื่องความสามารถพิเศษและประสบการณ์ ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ และขาดข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่น

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ และครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำแนวการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำแนวการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ และครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำแนวการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการสอน และขาดความร่วมมือจากท้องถิ่นในการนำทรัพยากรมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอส่วนปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ได้แก่ โรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่ใช้สอน ปฏิบัติการ และฝึกงานไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบได้แก่ อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานมีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ บุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ สถานที่จัดบริการแนะแนวคับแคบ และวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับรายวิชาเลือกเสรีต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอและขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการแนะแนว การเตรียมการรวบรวมข้อมูลนักเรียน ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ จำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอ และเอกสาร สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาการเตรียมการให้บริการสนเทศ ส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ และเอกสารสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับการแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ การเตรียมการเพื่อบริการให้คำปรึกษา ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และบุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ การเตรียมการบริการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดความร่วมมือจากบุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้อง ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ และการเตรียมการติดตามผลนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดการวางแผนในการติดตามผลนักเรียน และนโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรีไม่ชัดเจน

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่ตอบว่า มีปัญหาได้แก่ เอกสารคู่มือการประเมินผลมีไม่เพียงพอ และครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลยังไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา

3.2 ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี

การจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูมีงานรับผิดชอบหลายด้าน และครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ เอกสารเพื่อการค้นคว้ามีไม่เพียงพอพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันมาก และเอกสารประกอบหลักสูตรและการสอนมีไม่เพียงพอ

การใช้สื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูมีความรู้ไม่เพียงพอในการจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ และขาดคำแนะนำและติดตามผลการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อและจัดทำสื่อการเรียนการสอน และขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการในท้องถิ่น สำหรับการใช้อาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาได้แก่ อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา ได้แก่ อาคาร ห้องปฏิบัติการ หรือโรงฝึกงานของโรงเรียน มีจำนวนไม่เพียงพอ และเนื้อที่บริเวณโรงเรียนมีจำกัด

การวัดผลและประเมินผล ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูขาดทักษะในการจัดทำข้อสอบและการวิเคราะห์ข้อสอบ ทมวติวิชาขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหาสำหรับการนิเทศและติดตามผลการดำเนินการจัด ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ ขาดการวางแผนการนิเทศและติดตามผล

การจัดบริการแนะแนว ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบได้แก่ นักเรียนไม่ใช้บริการแนะแนว โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ เรื่องการแนะแนว ครูไม่มีเวลาสำหรับบริการแนะแนวนักเรียน และครูขาดทักษะในการแนะแนว การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ปัญหาในการจัดบริการให้คำปรึกษาส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการ สำหรับปัญหาในการจัดบริการติดตามผลนักเรียนในการเรียนวิชาเลือกเสรี ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการติดตามผลนักเรียน และบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

3.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี

ปัญหาการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องในการติดตามผลมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนในการติดตามผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผน จัดทำแผนงานในการติดตามประเมินผล ส่วนการเตรียมการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาได้แก่ บุคลากรแนะแนว มีจำนวนไม่เพียงพอ และบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวไม่เพียงพอ

ปัญหาการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ก็ตอบว่า ไม่มีปัญหาเช่นเดียวกัน ส่วนฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาได้แก่ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนวไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ สมควรนำมาอภิปรายผลและเสนอแนะ ดังนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี

การกำหนดนโยบาย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายในการจัดวิชาเลือกเสรีโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ

การวางแผน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนโดยการศึกษาสำรวจความถนัด ความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียน

เมื่อพิจารณานโยบายและการวางแผนของโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยพบว่า การจัดวิชาเลือกเสรีโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลักนั้น น่าจะพิดจุดประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ซึ่งกำหนดให้มีวิชาเลือกเสรีก็เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นตนเองมากขึ้น กับทั้งส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และส่งเสริมความถนัด ความสามารถ จนถึงระดับสูงสุดความศักยภาพที่

นักเรียนแต่ละคนมีอยู่ (พะนอม แก้วกำเนิด, 2533) เมื่อเป็นดังนี้ โรงเรียนน่าจะกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดวิชาเลือกเสรี โดยพิจารณาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และสภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมท้องถิ่น เป็นสำคัญ

การจัดกลุ่มการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้นักเรียนเลือกเรียนตามรายวิชาที่โรงเรียนเปิด โดยครูมีส่วนร่วมในการจัดกลุ่มการเรียน คือ ให้อายุเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดกลุ่มการเรียนโดยให้นักเรียนเลือกเรียนตามรายวิชาที่โรงเรียนเปิดนั้น ผิดความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุงที่กล่าวว่า ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ จัดการศึกษาให้สนองความต้องการและส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ได้พัฒนาความสามารถนั้นถึงขีดสูงสุด และความเป็นเลิศ (พะนอม แก้วกำเนิด, 2533)

ส่วนปัญหาในการจัดกลุ่มการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ แสดงให้เห็นว่า การใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงมีปัญหาในเรื่องความไม่พร้อมของบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ซึ่งสภาพดังกล่าวสอดคล้องกับ พะนอม แก้วกำเนิด (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า การที่จะขอให้บุคลากรภายในโรงเรียนพร้อม แล้วจึงจะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นนั้น คงจะไม่ช่วยให้หลักสูตรนี้ประสบผลสำเร็จ เพราะหลักสูตรนี้มีความหลากหลาย ผู้บริหารจะต้องมีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์

การจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดตามความถนัด ความสามารถ โดยครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการจัดครูเข้าสอน จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า แนวทางในการจัดครูเข้าสอนของโรงเรียนเหมาะสมแล้ว และสอดคล้องกับหลักการที่กรมสามัญศึกษากำหนดคือ การจัดครูเข้าสอนต้องยึดหลักพึ่งตนเอง (กรมสามัญศึกษา, 2524)

ส่วนปัญหาในการจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนและแหล่งวิทยากรสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระไม่ได้ความร่วมมือ ปัญหาดังกล่าว พะนอม แก้วกำเนิด (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขไว้คือ ผู้บริหารจะต้องมีการนำทรัพยากร

ท้องถิ่นมาช่วย โดยจะต้องคิดวางแผนให้ดี นอกจากนี้ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนไม่ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครูในเรื่องความสามารถพิเศษและประสบการณ์ ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ และขาดข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่น จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ถ้าหากว่าโรงเรียนได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครูในเรื่องความสามารถพิเศษและประสบการณ์ สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่นและ วางแผนขอความร่วมมือ แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระเป็นอย่างดี ปัญหาครูผู้สอนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณและแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระไม่ให้ความร่วมมือจะหมดไป และโรงเรียนสามารถเปิดรายวิชาเลือกเสรีได้หลากหลายมากขึ้น

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร แผนการสอน แผนการสอน และจัดประชุมอบรมให้ความรู้ในการจัดทำแผนการสอน แผนการสอน และครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน แผนการสอน รายวิชาที่ตัวเองสอน จะเห็นว่าการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร แผนการสอน แผนการสอนให้แก่ครู และจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครู ในการจัดทำแผนการสอน แผนการสอน นับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมและควรส่งเสริมครูผู้สอนต่อไป เพราะแผนการสอนจะเป็นแนวทางให้ครูดำเนินการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในการจัดทำแผนการสอน โดยครูผู้สอนจัดทำขึ้นเองนั้น พันทิพา อุทัยสุข (2523) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนจัดการสอน ซึ่งแผนการสอนจะกล่าวถึงแนวทางการสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ และความคิดรวบยอดของหลักสูตรเป็นหลัก

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ เอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำแผนการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแผนการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้การใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย เพราะการจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจัดทำและจะละเอียด

ส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ แผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็น แนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะทำการสอนแบบใด จะเลือกกิจกรรมประสพการณ์อย่างไรให้กับเด็กที่จะทำให้เด็กอยากเรียน ทำให้การเรียนน่าสนใจ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523)

การจัดเตรียมสื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ด้านการจัดเตรียมสื่อ การสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการสอน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่ครู และครูผู้สอนจัดทำสื่อการสอนใช้เอง ซึ่งสอดคล้องกับผล การวิจัยของ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) และ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่าโรงเรียน ส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการสอนให้แก่ครู จะเห็นได้ว่า โรงเรียนพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ได้รับความรู้และมีการผลิตสื่อการสอนโดยครูผู้สอนเอง นับว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญและความ จำเป็นของสื่อการสอน ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึงสื่อการสอนว่า สื่อการสอนคือ วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการ จัดทำสื่อการสอน ขาดความร่วมมือจากท้องถิ่นในการนำทรัพยากรมาใช้ประกอบการเรียน การสอน ส่วนครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอ และครูไม่ได้รับ คำแนะนำชี้แจงในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พร็ิมเพรา คงชนะ (2526) พบว่า สื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนศึกษาสื่อ การสอนเป็นบางครั้ง และ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่าครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำครูในการจัดทำสื่อ การสอน ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาด้านนี้คือ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถพัฒนา บุคลากรได้ต่อเนื่อง และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขอความร่วมมือในการพัฒนา การเรียนการสอนเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้

ด้านการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานของโรงเรียน แสดงว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนาจสุข (2531) พบว่า การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความเหมาะสมดีแล้ว และจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่ใช้สอน ปฏิบัติการ และฝึกงานไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ปัญหาข้อนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจเกิดจากโรงเรียนมีความประสงค์จะเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างหลากหลาย เมื่อเป็นดังนี้ ทำให้อาคารสถานที่สำหรับใช้สอนและฝึกงานไม่เพียงพอ ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ต่างตอบว่าสถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงานในโรงเรียนมีความเหมาะสมดีแล้ว แนวทางแก้ไขอย่างหนึ่งคือ โรงเรียนควรประสานงานกับแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อขอความร่วมมือให้นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานจริง ๆ ดังที่ สุทธิ ประจักษ์ศักดิ์ (2529) ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ครูผู้สอนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนในวิชาที่ตนเองสอน ส่วนฝ่ายแนะแนวจัดทำแบบสอบถามนักเรียน จัดเตรียมแบบฟอร์มระเบียบสนทนากับนักเรียน จัดเตรียมเอกสารและป้ายสนเทศ จัดทำแผนการสอนกิจกรรมแนะแนว ศึกษาข้อมูลนักเรียน และรวบรวมเป็นรายกลุ่ม ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ติดต่อหน่วยราชการ และเอกสารเพื่อหาทุนสงเคราะห์ หรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการเรียนวิชาเลือกเสรีของนักเรียน กำหนดแผนการประเมินผลการจัดบริการแนะแนวปลายปีการศึกษาและฝ่ายแนะแนวได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยครูแนะแนวและบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า

การจัดเตรียมบริการแนะแนวมีความพร้อมมาก น่าจะเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเลือกเสรี

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ สถานที่จัดบริการแนะแนวคับแคบ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายวิชาเลือกเสรีต่าง ๆ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแนะแนว บุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการแนะแนว มีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ ขาดการวางแผนในการติดตามผลนักเรียน และนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรีไม่ชัดเจน จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรเตรียมบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแนะแนวทุกคนหรือครูทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกาแนะแนวและเกี่ยวกับรายวิชาเลือกเสรีต่าง ๆ ทั้งนี้จะได้แนะนำชี้แจงนักเรียนได้ถูกต้อง โดยไม่จำเป็นต้องผลิตเอกสารแนะแนวนักเรียน และยังเป็นการสื่อสารทางตรงอีกด้วย นอกจากนี้โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรีให้ชัดเจนเพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลจะได้จัดเตรียมการติดตามผลได้แต่เนิ่น ๆ ถ้าหากว่าโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ตามที่เสนอมา ผู้วิจัยเชื่อว่า ปัญหาในการเตรียมบริการแนะแนวในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้นจะหมดไป

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนให้หมวดวิชาต่าง ๆ จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำข้อสอบ จัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน จัดทำคู่มือการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครู และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล โดยครูมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร คือ ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาที่ตนเองสอน และศึกษาทำความเข้าใจตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร นับว่าโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อการประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า การประเมินผลหลักสูตรในครั้งนี้ น่าจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาและครูผู้สอนเองก็ไม่มีปัญหา

2. การดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี

การจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ แล้วรู้จักคิด รู้จักทำ ส่งเสริมครูใช้สื่อประกอบการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นหลักและส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย จะเห็นว่าโรงเรียนมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2520) แต่การที่ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายนั้นน่าจะเป็นวิธีสอนที่ไม่เหมาะสมกับหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุงซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักปัญหา และมีค่านิยมที่ดี (พะยอม แก้วกำเนิด, 2533) ซึ่งการสอนให้บังเกิดผลดีเหล่านี้ครูจะต้องสอนโดยเน้นกิจกรรมเชิงกระบวนการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533)

ส่วนปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีงานรับผิดชอบหลายด้าน ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารเพื่อการค้นคว้ามีไม่เพียงพอ พื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันมาก และเอกสารประกอบหลักสูตรและการสอนมีไม่เพียงพอ ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ครูนิยมใช้วิธีสอนแบบบรรยาย เพราะเป็นวิธีการสอนที่ครูไม่ต้องเตรียมการสอนมาก แนวทางแก้ไขคือ โรงเรียนจัดประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่อง นโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้าง รูปแบบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร ประชุมปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็นในการสอน และจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรและการสอนให้ครูอย่างเพียงพอ

การใช้สื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน ด้านการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนให้ครูเข้าประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้สื่อการสอนแก่ครู ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบทเรียน ความเหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของนักเรียน จะเห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการในเรื่องนี้ได้เหมาะสมแล้ว เพราะสื่อการสอนจะเป็นตัวกลางที่ให้กระบวนการเรียนการสอน เพื่อทำให้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมาย

ของการเรียนการสอน (ลัดดา สุขปรีดี, 2522) และครูผู้สอนเองสามารถใช้สื่อการสอนได้
เหมาะสม

ส่วนปัญหาในการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความรู้ไม่เพียงพอใน
การจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง อุปสรรคในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ ขาดการแนะนำ และติดตามผล
การใช้สื่อ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการในท้องถิ่น ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะเป็น
เพราะว่า โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน หรือประชุม
ปฏิบัติการ ผลิตสื่อการสอน และขาดแหล่งค้นคว้า ครูจึงมีความรู้ไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้น
ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อแก่ครูโดยเร่งด่วน เพราะ
สื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน (วินิจ เกตุขำ, ม.ป.ป.)

สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้สถานที่
ภายในโรงเรียน คือใช้อาคาร ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงานหรือที่ดินในบริเวณโรงเรียน ใช้แหล่ง
วิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระบ้าง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียน
ต่าง ๆ น่าจะใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระให้มากกว่านี้
เพราะกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง มุ่งเน้นให้ใช้ทรัพยากร
ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยอย่างใกล้ชิด ทรัพยากรท้องถิ่น คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากร
ที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ โรงงาน สถานที่ประกอบการ ทรัพยากรมนุษย์ คือ วิทยากร วิชาการ
ต่าง ๆ อาชีพต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย (พะยอม แก้วกำเนิด,
2533)

ส่วนปัญหาในการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่
สำคัญคือ อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ และเนื้อที่บริเวณโรงเรียนมีจำกัด
ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหานี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการประสานงานระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนไม่ดี
ถ้าหากว่าการประสานงานระหว่างบุคลากรดี อาจช่วยแก้ปัญหาเรื่องอาคารสถานที่
ภายในโรงเรียนมีไม่พอเพียงได้ เช่น บางชั่วโมง บางวิชา อาจเรียนได้ต้นไม้ได้ เป็นต้น
หรือโรงเรียนต้องประสานงานกับแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพ
อิสระ เพื่อใช้เป็นที่เรียน และฝึกงานของนักเรียนก็จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้บ้าง

การวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน จัดเอกสารคู่มือการวัดผล และประเมินผลให้ครูได้ศึกษา และให้คำปรึกษาและแนะนำครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการ วัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน วิธีการวัดผลหลายวิธี ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนดำเนินการในด้านนี้ได้ถูกต้องและเหมาะสม เพราะ โรงเรียนจะได้ทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง ในด้านความคิด จิตใจ และทักษะ ในการปฏิบัติของครูผู้สอนที่มีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียน นับว่าสอดคล้องกับแนวปฏิบัติ ในการดำเนินการจัดการประเมินผล ซึ่งกำหนดให้ครูผู้สอนมีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2524)

ส่วนปัญหาในการวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูขาดทักษะในการจัดทำ ข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ, แนวทางแก้ไขคือ โรงเรียนควรดำเนินการให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการ จัดทำข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ และโรงเรียนควรจัดทำคลังข้อสอบ เพื่อจัดทำเป็นข้อสอบมาตรฐาน ต่อไป

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วม ในการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวดำเนินการจัดบริการแนะแนวครอบคลุมงานแนะแนวดังนี้ การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดบริการสนเทศ การจัดบริการให้คำปรึกษา การให้บริการแก่นักเรียนเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ทางการศึกษาและอาชีพ จัดบริการแนะแนว ให้รู้จักสิ่งแวดล้อม สภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม และจัดบริการติดตามผลนักเรียน นับว่า ฝ่ายแนะแนวได้ดำเนินการได้ถูกต้องและเหมาะสมตามความมุ่งหวังของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

ส่วนปัญหาการจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ นักเรียน ไม่ใช้บริการแนะแนว โรงเรียนขาดการประสานงาน เรื่องการแนะแนวครูไม่มีเวลาสำหรับ บริการแนะแนวนักเรียน และครูขาดทักษะในการแนะแนว ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเลือกวิชาเรียนของนักเรียน การจัดกลุ่มการเรียน ไม่เหมาะสมได้ โรงเรียนควรดำเนินการให้ความรู้ครูเกี่ยวกับทักษะการแนะแนว และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ใช้บริการแนะแนวให้มากกว่านี้

การนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกำหนดบุคลากรในการนิเทศและติดตามผล วิธีการที่ใช้คือ การจัดประชุมครูทั้งโรงเรียน การประชุมครูกลุ่มย่อย การให้คำปรึกษา การส่งเสริมให้ครูเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการสอน แสดงว่าโรงเรียนถือเป็นหน้าที่สำคัญในการนิเทศการศึกษา ซึ่งการนิเทศการศึกษานั้นเป็นการช่วยพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เช่น การเลือก และปรับปรุง วัตถุประสงค์ของการศึกษา ปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน (Good, 1959)

ส่วนปัญหาในการนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า ครูขาดการวางแผนการนิเทศและติดตามผล ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรดำเนินการวางแผนการนิเทศและติดตามผล เพื่อให้การนิเทศและติดตามผลมีประสิทธิภาพต่อไป

3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนใช้วิธีการสอบถามครู สอบถามหัวหน้าหมวดวิชา และสอบถามนักเรียน สำหรับครูผู้สอนใช้วิธีสอบถามครู สอบถามนักเรียน และสอบถามผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ส่วนฝ่ายแนะแนวใช้วิธีการสอบถามบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีการกำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการจัดบริการแนะแนว โดยสรุปโรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี โดยการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบและส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดตามประเมินผลโดยการสอบถาม ผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะได้ทราบผลการเตรียมการตลอดจนปัญหาอุปสรรค สำหรับวิธีการติดตามผลซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามนั้น เห็นว่า ยังไม่เพียงพอ เพราะวัตถุประสงค์ในการติดตามประเมินผลแตกต่างกันไป ดังที่ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) กล่าวถึงวิธีการประเมินว่าจะไม่มีวิธีหนึ่งวิธีใดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำมาใช้ประเมินผลในแง่มุมและประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตรได้ ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดว่าจะประเมินอะไร ที่ไหน และอย่างไร

ส่วนปัญหาในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องในการติดตามผลมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนในการติดตามประเมินผล บุคลากรผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและกรมวิชาการ (2528) วิจัยเรื่อง

การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้
 เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรพบว่า ความไม่พร้อมในเรื่องบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากร
 ที่สอนวิชาเฉพาะ สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรยังไม่ทั่วถึง
 และไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อนการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจงให้ครูทุกคน
 เข้าใจงานติดตามประเมินผล จัดให้บุคลากรผู้รับผิดชอบมีการวางแผนการติดตามประเมินผลอย่าง
 ชัดเจน จัดระบบการติดตามประเมินผล และจัดหาคู่มือและเอกสารเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล
 ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี ผลการวิจัยพบว่า
 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดโดยใช้วิธีการ สังเกตการปฏิบัติงาน
 ของบุคลากรผู้รับผิดชอบ การสอบถามบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง ชักถามนักเรียนและครู ครูผู้สอน
 ส่วนใหญ่ใช้วิธีการ ทบทวนวิชาประชุมครู ส่วนฝ่ายแนะแนวใช้วิธีการสอบถามบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง
 และศึกษาข้อมูลจากรายงานการปฏิบัติงาน จะเห็นว่า ทุกกลุ่มมีการติดตามประเมินผลการจัด
 วิชาเลือกเสรี ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตสอบถาม ชักถาม และจัดประชุม ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียน
 ได้ใช้วิธีประเมินหลาย ๆ วิธีแล้ว ข้อมูลที่ได้ น่าจะถูกต้องและจุดมุ่งหมายของการประเมินผล
 หลักสูตรนั้น เพื่อการปรับปรุงหลักสูตร และเพื่อสรุปผล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523)

ส่วนปัญหาการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี ผลการวิจัยพบว่า
 โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ครูส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ฝ่ายแนะแนว มีปัญหา คือ บุคลากรมีความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลไม่เพียงพอ ปัญหาข้อนี้แก้ไขได้โดยการให้ความรู้แก่
 ฝ่ายแนะแนวเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล เช่น ประชุมชี้แจงหรือจัดหาคู่มือเอกสารให้ได้ศึกษา
 ค้นคว้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดวิชาเลือกเสรี

1. กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ

1.1 ด้านการเตรียมการ

- ควรจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดวิชาเลือกเสรีให้ผู้บริหารและผู้ช่วย

ฝ่ายวิชาการ ได้ทราบนโยบายและการดำเนินการอย่างชัดเจน

1.2 ด้านการดำเนินการ

- ควรมีการจัดประชุมสัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาเลือกเสรี
ให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และฝ่ายแนะแนว

1.3 ด้านการติดตามประเมินผล

- ควรจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และฝ่ายแนะแนว
เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง และการติดตามประเมินผลการจัด
วิชาเลือกเสรี

2. เขตการศึกษาและกลุ่มโรงเรียน

2.1 ด้านการเตรียมการ

- ควรสำรวจทรัพยากร แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถาน
ประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนในเขตการศึกษาหรือจังหวัด เพื่อนำไปใช้
ประกอบการจัดกลุ่มการเรียน

2.2 ด้านการดำเนินการ

- ควรให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดวิชาเลือกเสรีแก่โรงเรียน
ต่าง ๆ ภายในเขตการศึกษาหรือจังหวัด

2.3 ด้านการติดตามประเมินผล

- ควรดำเนินการผลิต รวบรวม และเผยแพร่ เอกสารเกี่ยวกับการ
ติดตามประเมินผลให้โรงเรียนทราบ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3. โรงเรียน

3.1 ด้านการเตรียมการ

- ควรจัดประชุมชี้แจง ให้ครูทุกคนทราบนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับ
การจัดวิชาเลือกเสรี

3.2 ด้านการดำเนินการ

- ควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน และดำเนินการ
นิเทศติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านการติดตามประเมินผล

- ควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการติดตามประเมินผล
อย่างชัดเจน และกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การจัดวิชาเลือกเสรีในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้
หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา มีสภาพและปัญหาอย่างไร ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า โรงเรียน
ดำเนินการโดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียนเป็นสำคัญ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากร
มีจำนวนไม่เพียงพอ บุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร มีจำนวนไม่เพียงพอ
และการจัดให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรยังพบว่าประสบปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะ
สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดวิชาเลือกเสรีในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร
สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรวิชาเลือกเสรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย